

Iapa lui Vodă – structuri narative

În „Iapa lui Vodă” de Mihail Sadoveanu există două planuri narative, un personaj al narațiunii principale întrerupe firul acțiunii printr-o istorisire proprie, preluând, în raport cu aceasta rolul de narator. De aceea, textul se caracterizează prin importanța acordată naratorului și actului narării și prin accentul pus pe întâmplări și situații, mai puțin pe personaje.

Repartizate pe o axă temporală, al doilea plan narativ este anterior primului; întâmplările au loc la Hanul Ancuței, care devine ramă pentru istorisirea comisului Ioniță. Încă din prima povestire, este necesară încremenirea timpului. Motivul hanului anulează senzația de temporalitate. În han, ca spațiu al poveștii, fiecare care-i trece pragul este supus unui fel de ritual înainte de a povesti: închină o ulcică cu vin, se adună în jurul focului și este pofțit pe un ton solemn să spună o poveste.

Ca tip de povestire, povestirea este cea în ramă, iar mărcile prezenței narative sunt bine ilustrate.

Descrierea hanului, cu care se deschide „Iapa lui Vodă” are o funcție reprezentativă, dar și una expresivă. Naratorul martor, din afară, construiește lumea pe coordonatele spațiale și temporale: într-o toamnă în care era pace în țară și bunăstare, la han, era vremea petrecerilor și a poveștilor. Metafora domină pasajul descriptiv inițial și sugerează că Hanu' Ancuței este plasat într-un spațiu și într-un timp miraculos: *„Într-o toamnă aurie[...] când au căzut de Sântilie ploii năprasnice și spuneau oamenii că ar fi văzut balaur negru în nouri, deasupra puhoaielor Moldovei...”*

Comisul Ioniță, personaj al narațiunii principale, întrerupe firul narativ principal, la insistența lui moș Leonte, pentru a istorisi povestea despre „Iapa lui Vodă”, preluând rolul de narator.

Trebuie făcută distincția dintre comisul Ioniță-narator și comisul Ioniță-personaj. În „Iapa lui Vodă” se relatează la persoana I, subiectiv o istorioară comică despre întâlnirea dintre Ioniță și Vodă Mihalache Sturdza. Prezența naratorului în text este bine evidențiată, și nu trebuie confundat cu personajul: naratorul aparține timpului în care se povestește, vede faptele despre care povestește din afară și rămâne în afară. Personajul aparține timpului despre care se povestește, este înăuntrul lumii create, participă la acțiune. Între cele două instanțe există deci o diferență temporală.

Personajele sunt puțin individualizate. Accentul este pus pe tehnicile narative. Istorisirea comisului se dezvoltă prin procedeul inserției, anunțată de formula „Asta-i o poveste pe care aș putea să v-o spun...”, iar nararea faptelor are la bază procedeul înlănțuirii, prin simpla juxtapunere a secvențelor narative.

Înainte de a-și începe istorisirea comisul Ioniță, are loc un dialog între acesta și moș Leonte. Discuția pare un adevărat ritual de captatio benevolentiae: naratorul provoacă interesul ascultătorilor, iar aceștia prin moș Leonte își manifestă curiozitatea față de povestirea care va urma. Pe parcursul istorisirii comisului se revine la povestirea în ramă, iar procedeul utilizat este alternanța: *„Și Ancușa cealaltă ședea ca și asta de acum”*; *„iaca așa râncheza și râdea și iapa cea bătrână...”*

Finalul povestirii readuce în discuție două elemente centrale: motivul închinării ulcelei cu vin și cel al istorisirii, ca o reluare a ritualului: povestea trebuie reluată, căci hanul este o metaforă a imaginarului, tot ce-i trece pragul devine poveste, tot omul devine povestitor.